

FLOR DE CARD

SANT LLORENÇ DES CARDASSAR

ABRIL DE 1988 * Nº 138

MAIG

Davant el 15è aniversari de la Setmana Cultural, en Guillem Pont l'analitza tot comparant-la amb el Maig del 68

MOSSÈN GALMÉS

En Pere Rosselló Bover presenta el seu llibre sobre l'obra de Mn. Galmés, diu els actes de la Festa del Llibre.

ENGINYS

L'equip entrevistador parla amb en Pep Blau i en Toni Pi sobre les delta i ultralleugers. Pàgina 6

EDITORIAL

Sobre la vaga dels mestres i la incidència que pot tenir en els al.lots, agreujada per l'epidèmia d'hepatitis

PROJECTE PROA

L'Obra Cultural Balear llança un crit d'ajuda cap a la llengua als mitjans de comunicació social.

NA POL

N'Alfred F. Arnau continua amb els estudis i planimetries sobre els restes arqueològics del terme.

JOAN RAMIS

En Jaume Galmés ens conta les seves impressions de la visita a l'exposició que en Joan Ramis ha fet a Barcelona

A MES...

De les seccions habituals de Còmic, Història, Espipellades, Passatemps, Crònica Informal, Sant Llorenç ahir, APA, Demografia...

Flor de Card

Potser un dels temes que més preocupin actualment en el poble sigui la vaga dels mestres, que a l'hora d'entregar aquesta revista a la impremta ja havia arribat al seu desè dia i estava pendent de confirmar la manera com es continuaria a partir del mes de maig.

Un dels drets fonamentals de la democràcia és el dret a la vaga, concebut perquè tots els treballadors, arribats al punt que les negociacions no prosperin, puguin reivindicar millores salarials i laborals. I els mestres, naturalment, també són treballadors i és just que aspirin a un sou equiparable al dels altres funcionaris, encara que, aquesta vegada, les seves aspiracions econòmiques estiguin pardamunt de les possibilitats del Ministeri i que hi hagi molts de col·lectius que treballin en pitjors condicions de sou, horari i vacances.

Amb tot i amb això cal reconèixer que si els mestres tenen dret a la vaga els nins també tenen dret a l'educació, i, com sol passar sempre que dos "drets" s'enfronten, surt perjudicat el més dèbil, en aquest cas, els al.lots, que veuen que entre la intransigència dels mestres i el desinterés del Ministeri -que no s'ha agafat seriosament les reivindicacions dels mestres fins que ha tengut els al.lots al carrer- els qui perdran el curs seran ells.

I el problema es veu força agreujat en el cas de Sant Llorenç, que entre hepatitis i vaga n'hi haurà una bona part que haurà perdut un mes i mig o dos de classe.

I davant aquest problema què es pot fer? Si els mestres els aproven el curs no hi ha dubte que els al.lots tendran unes llacunes que més prest o més tard els afectaran; si, en canvi els suspenen, hauran de passar l'estiu -o tot un any, si és que repeteixen- estudiant sense tenir-ne cap culpa.

En tot aquest conflicte és de remarcar l'arrogància i la poca capacitat de diàleg que ha caracteritzat al Ministeri, que no s'ha volgut asseure a negociar fins que ha arribat la vaga. I també la sombra desospita de que els sindicats intentin manipular els mestres, aprofitant que s'atraca el ler de maig, i que intentin posar el Govern entre les cordes.

Esperem que quan tengueu aquesta revista entre les mans el conflicte ja s'hagi solucionat i que els al.lots puguin acabar el curs amb la normalitat que han de menester.

Revista d'informació general de Sant Llorenç des Cardassar

Adreça: Carrer de Sant Llorenç, 36

Telèfon: 569119

Número 138

Abril de 1988

Dipòsit legal: 765-1973

Imprimeix: Apóstol y Civilizador (Petra)

Edita: Centre Cultural Card

Director: Josep Cortès i Servera

Consell de Redacció: Felip Forteza

Guillem Pont

Guillem Quina

Antònia Servera

Miquel Sureda

COL.LABOREN

	Vaga	Portada
Josep Cortès	Espipellades	9
	Batec	12
	Tal dia com avui	13
	Llibre	15
	Crònica Informal	19
APA	Reunió ordinària	3
Xesc	El temps	3
	Entrevista	6
Guillem Pont	Maig	4
	Sant Llorenç, ahir	24
Simonet/Umbert	Entrevista	6
Anònim	Mediterrani	10
Ramon Rosselló	Història	11
Maria Galmés	Demografia	13
	Si lleu...	22
	Comptabilitat	
OCB	Projecte Proa	14
Alfred F. Arnau	Talaiot de na Pol	16
Joan Baptista	Padrineta	18
Joan Carbó	Gloses	20
Llorenç Artigues	El còmic	21
Jaume Galmés	Art	23
Bel Nicolau	Distribució	

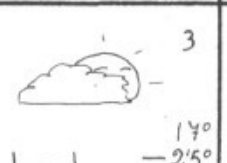
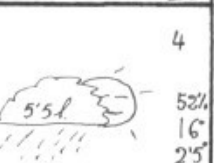
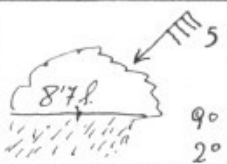
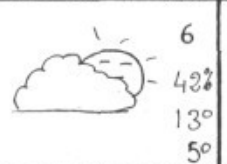
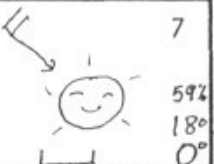

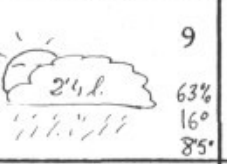
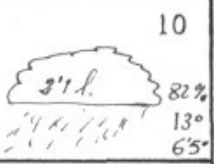
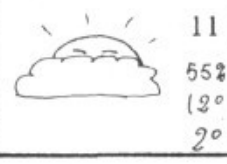
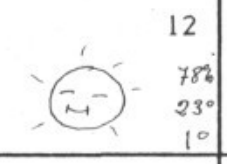
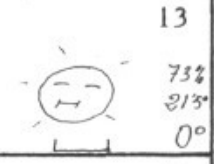
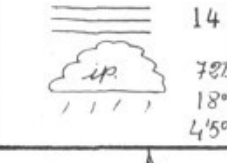
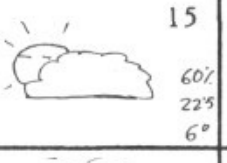
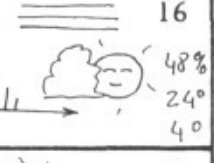

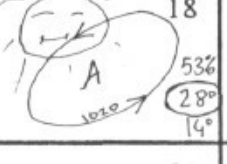
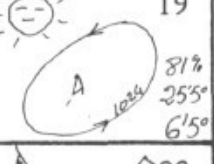
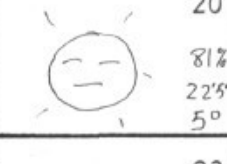
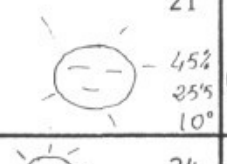
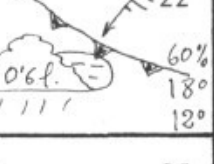
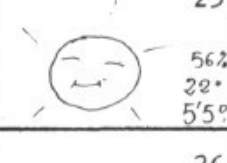
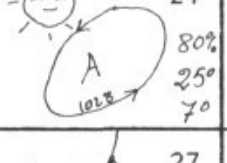
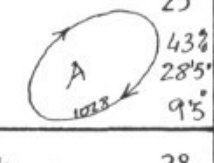

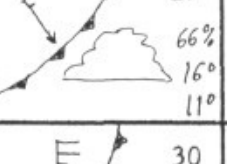
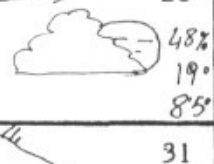
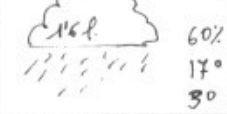

NOTA

Els articles apareguts en aquesta revista expressen únicament l'opinió dels seus propis autors.

El temps

Març

per XESC UMBERT

			
2	50% 18° 3°	3	14° -2°
			
5	87% 9° 2°	6	42% 13° 5°
			
8	59% 21° 9°	9	63% 16° 8°
			
11	55% 12° 2°	12	78% 23° 1°
			
14	70% 18° 4°	15	60% 22° 6°
			
17	43% 24° 14°	18	53% 28° 14°
			
20	81% 22° 5°	21	45% 25° 10°
			
23	56% 22° 5°	24	80% 25° 7°
			
26	56% 27° 6°	27	66% 16° 11°
			
29	60% 17° 3°	30	49% 15° 8°
			
31	41% 17° 5°		

El dia 12 d'abril, com és costum, va tenir lloc la reunió ordinària de la Junta Directiva de l'APA, a la qual també hi va assistir el director del centre. Es tractaren els temes que segueixen:

1.- El secretari va donar lectura a l'escrit que sobre les subvencions institucionals fa comptes donar per a l'any actual el Consistori llorençí. S'acordà complir els tràmits burocràtics que exigeixen i sol·licitar-ne una per als campaments d'estiu, festa de fi de curs i festival del viatge d'estudis.

2.- El director informà que encara no se sabia si es mantendria la convocatòria de vaga per al dijous que ve, ni tampoc sobre quan es farien les eleccions al Consell Escolar, que enguany torna tocar fer-ne. Arribat el moment ja ens farien sebre coses.

3.- Després d'haver-ne fullejada una, s'acorda que l'APA se subscrigui a la revista "Padres de Alumnes", que edita la CEAPA, Confederació Espanyola d'Associacions de Pares d'Alumnes, per tal d'estar al dia de les novetats que puguin anar sorgint en el món de l'ensenyament.

4.- A continuació el director va informar que el Claustre de Professors ja havia acordat sol·licitar el canvi de jornada escolar, per tal que fos continuada. És a dir, de 8.30 a 13.30 per a tots els cursos.

Com que sembla que és preceptiva una votació de l'APA la Junta acordà que recolzaria els resultats del referèndum entre els pares que a tal fi es convocaria. I perquè tothom pugui conèixer els pros i els contres del projecte farem una assemblea extraordinària a la qual el director del centre explicarà els seus punts de vista sobre els avantatges del canvi d'horari, al temps que un representant del Ministeri ens donarà compte dels problemes que podria comportar. Una vegada aclarit tots els dubtes sobre l'assumpte es convocarà el referèndum que decidirà si es canvia l'horari o si es manté l'actual.

5.- El festival pro-viatge d'estudis es farà el dia 16 de juny a la Sala Rigal. Els beneficis obtinguts s'acumularan als que es puguin recaptar fins l'any que ve, que enguany no se'n farà cap. El viatge esmentat serà per als escolars que enguany fan 7è.

6.- La Festa del Llibre tindrà lloc els dies 23 i 24 d'abril, a Ca Ses Monges. Enguany s'editarà el llibre de poesies que l'any passat confeccionaren els al.lots de l'escola.

I sense més temes a tractar s'aixecà la sessió.

MAIG

"Molts i bons!". Expressió que solia anar acompanyada d'un glopet de suc. Ahir en el dia del sant, avui en el dia de l'aniversari.

(Es deixa per més envant parlar de l'ecologia dels costums).

Res, en aquest món, no succeeix per casualitat. Totes les coincidències obeeixen a alguna raó. Potser fora del nostre enteniment o de la nostra lògica.

(No és un pensament xinès, però podria ésser-ho)

Quinze i vint anys, respectivament, han passat de la Setmana Cultural llorencina i del parisi Maig del 68.

Si d'aquell moviment socio-cultural esdevingut a la Vila a principis de la dècada dels 70 i que anomenam Club Card, hagués de destacar alguna cosa, alguns fruits, sens dubte esmentaria Flor de Card, els campaments i el Card en Festa. I si hagués d'esmentar algun fet puntual, aquest, també sens dubte, seria la Setmana Cultural en honor a Mn. Salvador Galmés i Sanxo.

Recordem-ho:

Dia 1: Missa solemne, parlament de Mn. Torrest Gost i oferta floral davant la tomba de Mn. Galmés i inauguració de l'exposició de manuscrits i obres.

Dia 2: Al cinema Ideal, conferència del Dr. Francesc de Borja Moll i actuació del Petit Grup de Santanyí.

Dia 3: Concurs de redacció i "Aigua de Pluja", representació a càrrec del grup de teatre del Club.

Dia 4: Conferència del Dr. Gabriel Janer Manila i Negrures, film de Miquel Rosselló.

Dia 5: Clausura de l'exposició.

Dia 6: Altra representació de "Aigua de Pluja" i cloenda.

Un programa, una organització i uns resultats que moltes institucions i entitats poderoses voldrien per a les seves activitats i que, de segur, assumirien de bon grat.

La Setmana Cultural és destacable per molts de motius, però potser el que sobresurt és el fet d'una realització sense medis ni coneixements, amb l'únic bagatge de la il·lusió.

Una colla de jovenells anaren a tocar baules a cases de lletraferits, a cases del poble,

a la premsa i també, a la consciència popular... Aconseguírem allò que desitjàvem; excepció feta de doblers i el recolzament del batle.

Si els resultats aparents foren espectaculars, potser encara molt més ho foren l'experiència i els coneixements que empararen els organitzadors; per allò de que totes les accions ens marquen i actuen sobre l'ésser personal d'una manera positiva o negativa (i aquí hom es podria enrotllar amb les interpretacions cognitives o coneixionistes de l'aprenentatge).

Personalment, des de llavors ençà, tenc el ferm convenciment de que un aspecte fonamental per a desenvolupar qualsevol tasca és l'actitud i la il·lusió que aquesta pot despertar.

Conseqüentment, els mitjans, els recursos materials, els recolzaments oficials... són interessants, però no sempre imprescindibles ni definitius. I dic "interessants" perquè, a vegades, resulten bons i ajuden; però també, a vegades, el que fan és suplir la il·lusió i, per tant i en certa manera, advortar la força i les accions.

Avui sé que l'excusa de "no fer" per no tenir ajudes és això, una excusa o l'evidència de la manca d'enginy (Exemples d'ara mateix a la vila, tan en blanc com en negre en sortiren uns quants).

Un altre ferm convenciment és aquell que d'alguna manera es podria representar per la manejada expressió "tots som humans". No se n'alliberen ni foravilers ni lletraferits, ni pagesos ni menestrals. Tots tenim defectes i virtuts, pertot hi ha persones sanes, però... on manco t'esperes surt el corc, la conducta o el mot que, abans de matisar, resulta in-

comprensible i rebutjable. D'altra banda ningú no es pot situar (per acció pròpia o dels altres) sobre un pedestal, puix, quan te n'adones, aquest s'esfuma i l'empedestalat frega el nas amb l'asfalt. La Setmana Cultural, també, es constituí amb tota una lliçó d'humanisme i desmitificació.

Com es lliga tot això amb el Maig del 68?

Res, i manco si es tracta de moviments socioculturals, no es pot descontextualitzar. És a dir, per intentar una aproximació a la realitat sempre hi ha que considerar el context on es desenvolupen paraules i accions.

A les parets del Club Card, a les primeres pàgines de Flor de Card i, tal vegada, a l'aire -que sempre record travessat per un raig de sol horabaixenc i impregnat de veus de Raimon o Peter, Paul & Mary- hi havia rotulades moltes de les frases provinents dels grafitis de les parets de l'Odeon de París.

Evidentment, a Sant Llorenç (com a tots els racons del món) també hi arribarem esquitxs d'aquell famós maig. Àdhuc es poden trobar referències que el lliguen amb l'aparició del Card.

També resulta evident la necessitat de reconèixer que a Sant Llorenç, a l'any 73, solament havien arribat les primeres versions de la revolta juvenil. Versions potser inexactes i

aigualades, però que en aquells moments ens vingueren com anell al dit. Faig referència a la versió oficial que considerarà el Maig del 68 com un complot o temptativa de subversió provinent de l'esquerra; la versió més generalitzada considerarà el Maig del 68 com a revolta juvenil o sublevació del jove contra l'autoritat, contra el pare (versió estesa per Adón, Mendel...); i fins i tot potser arribaren algunes idees sobre revolta provocada per la crisi de la Universitat (o com assenyala Bordieu la necessària crisi i transformació de la universitat al arribar-hi els fills dels obrers).

És a dir, ens arribaren idees a l'aire del que era i representava el Maig del 68, i les adoptarem i assumirem perquè s'identificaven amb les nostres inquietuds (tal vegada moldejades o modificades alhora per aquells vents de canvi provinents de tramuntana).

De les altres cinc o sis versions, ni idea.

Aleshores, ni podíem ni haguéssim volgut sospitar el que ara sembla la realitat. La sublimació de la fortor no ho haguera comportat.

La utopia i els ideals juntament amb el desconeixement ens clucaven. No vèiem -ni haguéssim volgut veure- que una revolució sense finalitat econòmica no és revolució. Que la defensa de la subjectivitat, que és un ideal burgès, s'enfrontava a un sistema burgès, per tant es demanava allò que ja es gaudia (o sigui, criticar per criticar). Que la lluita obria el camí del neocapitalisme al propiciar el sistema burgès, el consumisme de les classes treballadores; consumisme disfressat de necessitats. Que es torpedejaven els conceptes "nació" i "proletariat". I que es propiciava el triomf de l'individualisme, el neixement del nou narcisisme i la mort de l'humanisme, de l'home com a col·lectivitat. En definitiva, el naixement de la postmodernitat amb tot el que això representa.

La Setmana Cultural i la idea que en teníem del Maig del 68 resulten ara belles petjades. Primer a nivell social, però sobretot a nivell personal.

Salut i molts d'anys!

Guillem Pont

SIGUEM REALISTES:
DEMANEM L'IMPOSSIBLE

PEP "BLAU"

Com a primera pregunta pareix com un poc obligat demanar-te com vares començar a fer-te amb aquestes coses d'es volar. ¿Ha estat una cosa recent o ja tenies un cuquet que et picava des de temps enrera?

-Jo crec que ho he duit sempre dedins, com totes ses persones que els agrada això. Tens aquella inquietud, aquell endarrer sobre com serà volar. De jove ja vaig intentar fer un helicòpter, quan tenia 16 o 17 anys. El vàrem provar en es camp de futbol, per veure si s'alçaria, però no va sortir bé. Duia un motor de Montesa 175 i es diferencial i ses planxes les havia fetes i compostes jo. Ses revolucions que va arribar a agafar el feren trabucar, però no mos va fer fugir ses ganes de volar. Així he pogut aconseguir lo que tenc.

-Hi està d'acord sa teva família amb això

de volar?

-Sa família s'ho ha prè bastant bé, fins i tot sa meva dona també ho ha provat. Ses meves filles encara no, però amb el temps crec que arribaran a veure que és una cosa bastant segura.

-I un aparell que a primera vista sembla tant senzill ¿aiximateix proporciona seguretat? Explica-mos una mica ses característiques tècniques i sa forma de conducció de s'ala.

-Bé, jo, en principi me sent segur, perquè vé d'un lloc on fan ses coses bé. Sa meva ala és anglesa i és molt ràpida i segura, però ses millors, segons es tècnics internacionals, són ses franceses. Ses ales, per anar bé, han de ser comprades noves, siguin de millor o pitjor qualitat, perquè donen molta més seguretat an es qui vola, ja que coneix fins an es més petit detall. Si és usada pot tenir un defecte insignificant que pot influir en so vol.

-I sobre sa conducció de s'ala?

-S'ala consta d'una part bàsica que és es triangle des d'on dirigeixes s'aparell. Tu vas agafat an es triangle i ajagut dins un arnés, que ve a ser com un "mono" amb moltes cordes. Quan n'aprens sols anar com a assegut. Sa forma de girar cap a un lloc o cap a s'altre és variant es centre de gravetat, o sigui, fent pès a la dreta o a l'esquerra. Sa conducció a l'aire té una norma bàsica: velocitat igual a seguretat, i és així fins a tal punt que es meu mestre deia que en cas de tenir

problemes lo millor era picar s'ala per agafar molta velocitat.

-Ja que mos has parlat d'es teu mestre, explica-mos un poc com se n'aprèn. ¿Quin tens han de menester per aprendre'n?

-Jo em vaig torbar molt de temps perquè és necessària una forma física bastant bona i jo en aquell moment no la tenia. Sobre ses maneres d'aprendre, segons es meu mestre, que és una persona bastant entesa i que ha estat campió d'Espanya, n'hi ha de molt variades i s'adapten a s'edat d'es qui n'aprèn. Jo ho vaig fer a passes, en terra i aprenent es maneig de s'ala. Més tard et fan fer un vol de pocs metres on no és gaire probable s'accident i amb unes ales molt lentes.

-Si qualcú t'ho demanava, n'hi ensenyaries?

-No, i no és perquè no vulgui, sinó perquè no puc. I això que m'agradaria molt, si pogués.

-I s'edat millor per començar?

-Qualsevol edat és bona si tens una mínima força física per dominar s'aparell. S'edat és molt relativa. Jo conec gent de 60 anys que vola, i és curiós que com més anys tens més fàcil és que t'hi aficionen. A més ses ales són de diferent tamany i s'adapten an es pès de cadascú.

-Sol venir a gent a demanar-te coses sobre aquest tema de volar?

-Sí, en ve bastanta. Lo que els interessa més, però, és amb motor.

-I ses característiques tècniques de s'ala i d'es motor, ¿quines són?

-S'equip sencer de s'ala delta pesa devers 35 quilos, i sa tela tota sola fa 17 m2. Cada m2 pot dur fins a 10 quilos.

Es motor duu una ala de 21 m2 i té una potència de 52 cavalls. S'empesa és de 140 quilos i pot dur dues persones, amb un pes total de 130 quilos. Té una autonomia d'unas 3 hores.

-I parlant d'una altra cosa, ¿soleu fer vols regularment? ¿Amb quina freqüència?

-Solem volar cada setmana, si ses condicions d'es dia ho permeten.

-Quins són es llocs més propicis de s'illaper començar a volar?

-Noltros, com que ja fa temps que volam, tenim uns llocs determinats: s'Ermita d'Artà, Santa Magdalena, es puig de Petra i Pollença, però n'hi ha d'altres que solem utilitzar quan es vent ho permet. S'illa té una cosa i és que segons es vent s'ha de triar es lloc, perquè un mateix dia pot bufar de xaloc o migjorn segons en es lloc que te trobis. A Mallorca, amb sa serra de Tramuntana encara és s'illa que té més bons llocs per volar,

ja que a Menorca, per exemple, et veus sotmès a canvis constants de vent. Lo que no tenen ses illes són espais per fer volades llargues.

-Has tengut mai cap accident greu?

-No. Accidents greus, no, però errades greus sí. Un dia anava a fer un aterratge entre una filera de garrovers i figueres i no ho vaig controlar bé i vaig anar a caure damunt una figuera.

-Has pres part a qualque competició?

-Poques vegades, però ara fa poc vaig aconseguir es títol de campió de Balears.

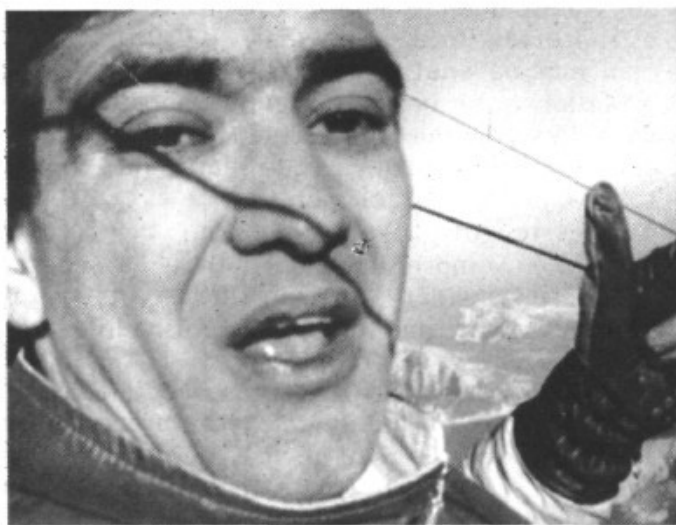
-I per acabar, ¿tens cap anècdota per contar o res per afegir?

-Únicament dir que a Palma hi ha un club que se diu "Club de Vol Lliure" i se fan curses de vol. I també que és més emocionant i durader es vol amb ala que es de motor.

-Quines altures heu arribat a agafar?

-Amb ala delta lo més enfora que he anat ha estat de Santa Magdalena a Sa Pobla i s'altura màxima devers 1000 metres, encara que tenc coneguts que han arribat a 4000. Per sa Península n'hi ha que han recorregut 200 quilòmetres.

*****

TONI "PI"

-Amb tu començarem igual. ¿Com començares a volar?

-Jo vaig començar amb en Pep. Anava amb ell a filmar es vol i poc a poc -"Venga, puja, que t'agradarà!"- i jo vaig pujar i així va començar. Llavors me vaig comprar s'aparell amigitges amb en Pep i així anam.

-I si ara qualque persona volia començar a volar ¿on s'hauria de dirigir?

-Bé, d'això hi ha dues modalitats: una amb motor i s'altra sense. Si és sense lo millor és

posar-se en contacte amb so club de Palma, que cada any solen fer uns cursets a Petra. Quan veuen que ja pots volar per tu mateix vas a Artà, a Pollença o a un altre lloc.

-I, poc més o manco, que ve a costar un equip complet de vol?

-Per un que comença no fa falta comprar cap ala grandiosa, però si vols totes ses peces ben assegurades pots posar un milió de pessetes. També n'hi ha de més senzills que serveixen p'els primers vols i vénen a costar entre 200.000 i 300.000 pessetes. Si a un li agrada això són uns dobbers ben gastats.

-¿I no podria esser que a sa gent li faltàs una mica de coratge? Perquè, ¿no hi ha cap perill?

-Es perills són gairebé inexistents, fins i tot amb motor, perquè si acabes sa benzina pots aterrar planejant com si fos una ala delta. I si trobes un remolí, que pot fer perillar s'avió, donant un poc de gas te'n surts. I si ho mires bé és més perillós anar en un avió comercial, perquè si s'atura es motor s'avió cau, mentres que amb s'ala pot planejar fins que aterres.

-Has participat a qualche competició?

-A competicions, no; únicament a mostres i he viatjat molt, això sí.

A més, quan anam a volar solem sempre es mateixos, mos coneixem, discutim sobre com mos ha anat i se crea un ambient. Aquí, a Mallorca, hi ha molta gent important amb això d'es vol lliure i s'aeromodelisme. Hi ha es campions d'Espanya que han anat fins i tot a campionats del món.

-Has tengut cap accident greu?

-No, jo sempre he anat molt a sa seguretat, però consider més perillosos ets accidents de moto que es que puguis tenir amb s'ala.

-I sa teva família ¿no està preocupada?

-Tot d'una me deien que estava loco, tant mon pare com es meu germà, però un dia ho provaren es meus nebots i mon pare i els va agradar molt. Ara es meu germà ve amb jo moltes vegades i, després de pujar-hi, ja ho veuen segur de tot.

-I per aquesta zona ¿hi ha molts d'afeccionats?

-Més que per Palma. N'hi deu haver 6 o 7. I jo voldria aprofitar per demanar des d'aquí que si algú tengués un terreny en condicions bones per vendre o llogar a noltros mos interessaria per fer es centre de vol de sa comarca. Hauria de ser un lloc sense arbres, de devers dues quarterades i també hi podríem fer un camp d'aeromodelisme perquè es joves començassin a afeccionar-s'hi. Hi ha molts de

bocins que treuen poc i un lloguer podria esser molt rentable.

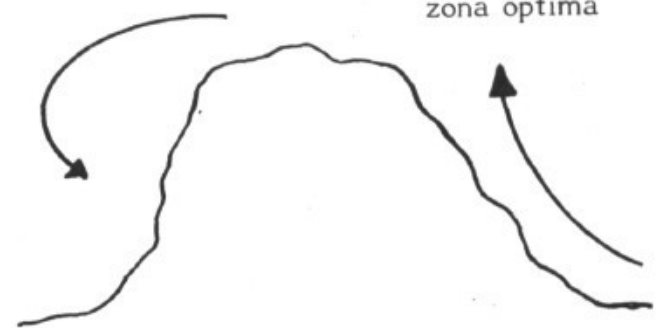
-I per ses festes de Son Carrió, ¿fareu cap demostració?

-En principi ho volíem fer i havíem pensat en Son Manxo, però no mos ho han volgut deixar no sé perquè i només farem aeromodelisme en es camp de futbol. Per ses de Sant Llorenç encara no sé què farem.

-Idò moltes gràcies per tot i fins una altra vegada a tots dos.

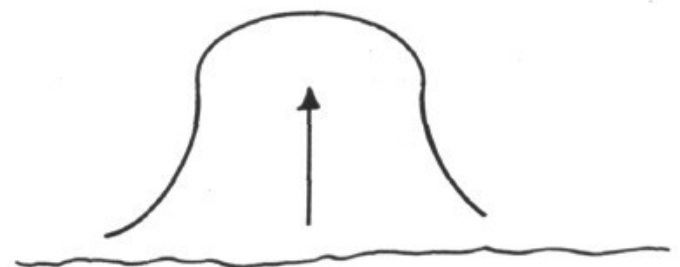
Aina Simonet, Rafel Umbert i Xesc Umbert

zona perillosa

Es vol de ladera es pot fer durant tot l'any

zona òptima

Es vol aprofitant una tèrmica és més limitat i sols se pot fer en s'estiu.

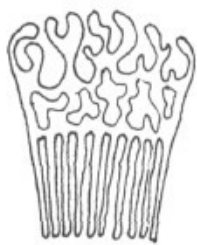
FESTES PATRONAL DE SON CARRIÓ

MAIG DE 1988

Dissabte, dia 7 a les 23 hores

MARINA ROSSELL

An es pas que anam me sembla que no estarem gaire a tornar tenir unes processons tant o més pomposes que ses d'en temps primer. Enguany, entre nous passos, "peinetas" i "mantillas" ja només mos manca-va s'il.lustríssim Ajuntament amb un ciri d'es gruixats per fer sa tallada rodona!

Llàstima que no hi hagués n'Enrique per cantar una "saeta" de ses seves! No sé com els haurà caigut an es que remuguen contra es forasters aques- ta importació de costums andalusos...

No, i això de ses "peinetas" va estar a punt de provocar un conflicte polític d'aquells tan vitencs!

Resulta que sa dona d'un veterà regidor de s'oposició que havia col.laborat en s'organització de sa festa, com va ser s'hora de vestir-se ningú no li va dir ase ni bèstia, mentres que sa dona d'es batle era es centre d'admiració d'es badocs.

No, vos dic que anava més encesa que un mixto!

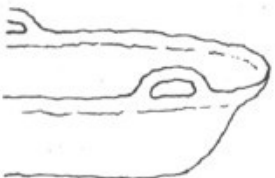

Si en Falera diu que li va bé que asfaltin sa carretera de Sa Torrenova "perquè hi pas moltes vegades", ¿com deu esser que té tant d'interés en sa camada de Ca'n Duai?

És ben ver que mai plou a gust de tothom.

Tot just haver sortit sa darrera revista un membre de s'equip de govern deia que només passam gust de donar branca, mentres que alguns simpatit-zants de s'oposició afirmaven que sols no els feim pessigolles.

I un hom ¿què els ha de fer an aquests que estan queixosos? Que et fan ce-lles, fes-los morros! Que et riuen, riu tu també!

¿Vos ne recordau de s'escàndol que se va moure quan ses dretes volien po-sar sis municipals i ses esquerres trobaven que bastaven bé quatre?

Idò ara, que comanden ses esquerres, n'han de posar deu!

Requaranta cavallons de senallades de putes! Oh, Déu meu, quina una que me n'heu feta dir!

Ara que es diaris xerren tant de comissions per investigar s'economia d'es polítics, ¿vos imaginau què passaria si a Sant Llorenç se'n creava una per comprovar si es nivell de vida d'algun regidor se correspon amb sos ingre-sos oficials que té?

O una altra que miràs si es membres d'es propi partit han tengut un traç-te preferent...

Però posaria messions que no se'n crearà cap.

Ja som en es maig.

I es polítics varen assegurar que p'es maig ja estaria llest es projecte de canalització de ses aigos.

Es qui creuen que ho han complit que alcin un dit, i veuran Madrid.

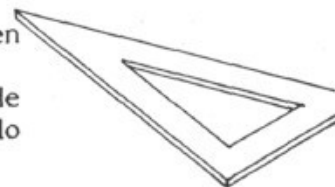
Ell saps que hi estaven de contents ets al.lots es dies de vaga! Tot eren alabances an es mestres i manifests a favor seu.

Però quan es ministre va fer a sebre que perllongarien es curs tants de dies com fes falta per recuperar lo perdut ja feren un altre cantet, i lo que abans eren lloances es convertiren en llamps i pestes.

I és que tothom -Ministeri, mestres i al.lots- sol anar sempre a lo seu.

"Èticament això no se pot fer", diuen quan estan a s'oposició; "Política-ment no mos queda més remei que fer-ho", afirmen quan estan en es po-der. I no dubteu que xerren de lo mateix.

CARLOS CANO

UNA PORTA OBERTA A LES ARRELS DE LA CULTURA MEDITERRANEA

Palma gaudeix i alhora sofreix les conseqüències de ser una de les capitals turístiques de la Mediterrània. Gaudeix d'un ambient cosmopolita i obert a diferents cultures i sofreix el risc de perdre les seves arrels. És per això que el somni de les ments més lúcides de l'illa és aconseguir que Mallorca sigui el centre d'atracció de molts i també d'irradiació de la cultura mediterrània.

Com a pas cap a la consecució d'aquest somni, l'Ajuntament de Palma fa quatre anys que organitza anualment una trobada de músics populars dels diversos països i regions de la Mediterrània. Tots ells són una mostra de la música que, conservant les arrels populars, es fa, actualment, en aquesta zona singular del món.

Difícilment hom pot trobar una forma de fer més palesa la unitat de la cultura mediterrània que la música popular. Les diferents cultures del Mare Nostrum tenen unes arrels comunes que es manifesten a través de les seves melodies populars. Aquestes melodies i formes musicals, afortunadament, no han romàs estancades ni són considerades els residus d'una cultura que ja és morta, sinó que continuen essent el punt de partida per a la creació dels músics d'ara.

"Cançons de la Mediterrània" ofereix, als visitants procedents d'altres ambients culturals, l'oportunitat d'entrar en contacte amb el tarannà de l'ànima mediterrània, i als mediterranis, de profunditzar en les seves arrels culturals.

Cada cop és més nombrosa la gent que, quan viatja, no es conforma amb el coneixement superficial de la terra que visita, sinó que la vol conèixer més a fons. Malauradament, els pobles que tenen la sort de rebre molts visitants no sempre han sabut respondre a aquesta exigència. En alguns casos s'han mantingut ocults i inaccessibles els aspectes

més valuosos de la cultura pròpia per un excés de purisme. En altres casos ha succeït, el contrari, això és: una adulteració en les manifestacions d'aquesta cultura. Per fer-la més assequible, el terme "típic" ha arribat a ser sinònim de "mal gust".

"Cançons de la Mediterrània" representa l'esforç dels qui són conscients d'aquests riscos i, evitant purismes excessius i adulteracions, volen obrir una porta d'accés a les arrels de la cultura mediterrània als mateixos mediterranis com als visitants.

Itàlia, Grècia, Turquia, Israel, Algèria i Espanya, amb representants d'Andalusia, Catalunya i Mallorca, seran els països representants a l'edició de "Cançons de la Mediterrània" d'enguany, que tindrà lloc els dies 7, 8, 9 i 10 de juliol en el mar tradicional i únic del Parc de la Mar, davant de les antigues murades de la Catedral i del Palau de l'Almudaina, sens dubte el conjunt monumental més important de l'illa.

Edoardo de Angelis serà el representant d'Itàlia -Giovanna Marini en fou la representant el 87-.

Haris Alexiou mantindrà la presència de Grècia, després d'actuacions tan destacades com les de Maria Farandouri, Manos Hadsidakis. Abderahmane Djalti és el representant, en aquesta edició, de la música nord-africana, la qual va substituir en edicions anteriors un autèntic descobriment. Omar Zulfu Livaneli, de Turquia, és -ben segur- menys conegut que la seva pròpia música, divulgades especialment a través de pel·lícules de repercussió universal, com la famosa "Yol". Israel també hi serà, a les "Cançons" d'enguany amb la música de David Broza, després de la recordada actuació de Sara Alexander el 1985.

Carlos Cano, rera les petjades de Camarón de la Isla, Marina Rossell, rera les de Raimon i Maria del Mar Bonet, que representa la música de l'illa, seran els músics de la nostra terra a la mostra d'enguany. El programa garanteix, sens dubte, la continuïtat en una progressió que es va iniciar el 84 i que, segons tots els indicis, no acabarà fins que les "Cançons de la Mediterrània" hagi esdevingut la gran manifestació municipal que Palma està cercant des de fa molts anys.

HARIS ALEXIOU

NOTICIARI SEXUAL (IV)

per Ramon Rosselló

1365, 28 agost.- El Procurador reial de Mallorca rep 10 lliures de Joan Montfort, saig de la Cort, per composició pecuniària, acusat de la baralla i ferides fetes a dues dones: una na Dalça muller de Pere Mestre, capdeguaita, l'altra na Caterina "fembra peccadora". (ARM RP 3789 f. 111)

1455, 24 abril.- El Gran i General Consell tracta com Jaume Mates, picapedrer, demana, després d'haver-ho fet diverses vegades i no aconseguir res, que les dones públiques visquen totes reunides al bordell que ell ha reedificat. (ARM AGC 6 f. 80)

1505, juny.- Continuen les rivalitats i bandositats entre algunes famílies benestants de Ciutat. Ara alguns fills d'homes honorables han envestit a un home dels principals del Regne que sortia acompanyat de sa muller i altres familiars d'uns actes religiosos que se celebraven a l'església dels Socors. La baralla, amb armes, fou tan violenta que fou necessari "la muller e altres senyores retraure's en lo bordell... e fonch mester que les públiques e desonestes fembres fossen protecció de aquelles". (ARM AH 686 f. 40)

1508, 27 maig.- "En aquest dia se seguí en Mallorca un terrible cars de un esclau qui après de haver haüda part ab tres minyons petits, compresa una famella de sinch anys, matà aquells e sotarrà'ls al ort de son amo Miquel Bauló apothecari, e descubert lo cars lo dia mateix fonch atenallat". (ARM Extraordinari Cúria Governació AH 542 f. 120)

1528.- Per evitar molts de desordes, abusos, etc. i per tranquil.litat i repòs del Regne es publica una crida general: que ningú gosi jurar de Déu, Santa Maria o els Sants. Que ningú gosi jurar a joc de taules, daus, naips. Que les dones públiques, rameres o enamorades no gosin portar robes de seda, or o argent, perles, corals. Que ningú tengui dona a guany. Que ningú home casat gosi tenir concubina ni manceba ni dona alguna errada. Les dones alcavotes, postposada la temor de Déu, lliuren llurs filles als homes per corrompre i violar aquelles i després "van per lo món corrent los bordells"; si algú sap d'aquests casos ho denunciarà. A la part forana hi ha molts de bandejats; quan algú en vegi algun cridarà viafora, i qualsevol batle podrà encalçar bandejats, encara que sia fora del seu batliu, etc. (ARM Extraordinari Cúria Criminal 1525-29 f. 131-136)

1553, setembre.- Estaven tancats a la presó de Ciutat Bartomeu Barceló, ferrer ciutadà, Antoni Maronge picapedrer, Pasqual Rosselló de Porreres i Joan esclau de mossèn Valentí, acusat de sodomites o bugerrons. (ARM Audiència, Llibre de la Presó 1553-56 s.f.)

1571, 8 gener.- El rei Felip concedeix llicència a les Dones de Penitència de Ciutat de poder encarregar 500 lliures censals, per poder construir el nou monestir, on hi habitaran les dones errades que s'han convertit. (ARM RP 63 f. 115v)

1576, 9 gener.- El Gran i General Consell tracta "com lo qui té càrrech del partit stà stramunciat y per a morir y si mor se haurà de mudar altre y perquè tenim notícia que a les dones qui stan en dit partit se fan algunes robes en lo vendre de les vitualles". Seria convenient que hi hagués un home que sols tengui càrrech del partit sense vendre vitualles. (ARM AGC 40 f. 89)

1589, 5 maig.- El Gran i General Consell tracta la súplica de Miquel Giralt, català, que des de Barcelona vingué a Mallorca per tenir càrrech del partit. Quan fou aquí ho trobà buit, sense llits; procurà posar-hi dones, però una d-elles es convertí "y anà-se'n del partit", poc després altra dona caigué malalta... (ARM AGC 44 f. 138)

Primera plana del quadern de la recaptació del monedatge de la parròquia de Sant Miquel de la Ciutat de Mallorques, any 1390, on hi habitaven 7 dones públiques (ARV, Mestre Racional nº 9584 f. 47)

SETMANA SANTA

No hi ha dubte que la Setmana Santa d'enguany ha estat de les més il·lustres i concorregudes dels darrers anys.

A la generació de feels que participaren a les processons -sobretot a la del Dijous Sant- cal afegir-hi dues novetats que cridaren l'atenció del públic: la nova imatge de la Verge Dolorosa que ha modelat personalment el rector i el grup de "senyores" amb pintes i mantellines que acompanyaven el Crist.

Es veu que el desig que va expressar la batlesa a l'entrevista que li férem pel gener d'enguany, referent a la pompa de les processons, poc a poc es va complint.

Aprofitam aquestes retxes per donar l'enhorabona al rector, al temps que ens congratulam de veure que de cada dia hi ha més gent amb afeccions artístiques.

VAGA

Els dies 14, 19, 20, 26, 27 i

28 d'abril els mestres llorencins -exceptuant en Llorenç Galmés i na Isabel Muñoz- continuaren la vaga que es manté a gairebé tot l'estat espanyol.

A l'hora d'entregar aquesta revista a la impremta encara no se sabia si l'amenaça de vaga indefinida a partir del maig es duria o no a terme.

Esperem que es posin pres d'acord, perquè entre això i l'hepatitis hi haurà al.lots que no sé si podran dur el curs.

ANDANADA

El dia 16 d'abril una pandilla de pollastres que molta gent coneix espanyaren diferents senyals lluminosos de la carretera i els dugueren dins la cabina de telèfons de la plaça, a la qual arrabassaren l'aparell.

El dissabte que va venir davant romperen les portes d'una casa particular, després d'haver fet una bona estona d'escàndol pels carrers del poble.

Mentrestant les autoritats pertinents descansaven plàcidament a ca-seva.

¿Hi hauria la mateixa apatia si es tractàs d'una zona costanera?

FESTA DEL LLIBRE

Els dies 23 i 24 d'abril, festa del llibre i de Sant Jordi, es van muntar unes taules a Ca Ses Monges amb diversos exemplars de literatura infantil.

Tots els al.lots que anaren a veure l'exposició-venda foren obsequiats amb un exemplar

del llibre de poesia que els ajuntaments de la comarca han editat amb els poemes que fa un any redactaren els al.lots de les respectives escoles.

Llevat de la puntualitat a l'hora d'obrir i de la manca de literatura per a adults, la mostra estava bastant ben muntada.

Tal dia com avui

ARA FA 15 ANYS

Que va morir en Picasso, i Flor de Card, naturalment, se'n va fer ressò.

Que organitzàrem la Setmana Cultural en homenatge a Mn. Salvador Galmés. (Vegeu l'article de Guillem Pont a la pàgina 4 d'aquesta mateixa revista)

ARA FA 10 ANYS

Que va morir don Martí Rosselló, co-fundador del Club Card i col.laborador habitual de Flor de Card, a través de la qual va publicar els seus "Retales històrics".

Que el Club Card va organitzar per primera vegada la Festa del Llibre. Se'n com-

Demografia

NOCES

En Mateu Pasqual Femenias i na Margalida Santandreu Puigròs es casaren a Son Carrió el dia 9 d'abril. Que tot els sigui enhorabona.

DEFUNCIONS

Na Margalida Jaume Riera, casada, mor a Sant Llorenç el dia 13 d'abril a l'edat de 72 anys. Al Cel sia.

El dia 20 mor a Sant Llorenç en Guillem Domenge Umbert, casat, a l'edat de 51 anys. Descansi en pau.

NAIXAMENTS

N'Antoni Lliteras Bauzà neix a Sant Llorenç el dia 27 de març. Els seus pares són n'Antoni i na Catalina. Salut!

N'Aina Pont Sureda, filla d'en Jordi i na Magdalena, neix a Sant Llorenç el dia 26 de març. Enhorabona!

Maria Galmés

praren 61, un 79% dels quals en llengua catalana.

Que els mestres de Sant Llorenç feren vaga reivindicant diversos aspectes laborals i sindicals.

Que començaren les obres de la gasolinera del pou Vell

Que es començà a parlar de crear una Associació de Pares d'Alumnes.

ARA FA 5 ANYS

L'Associació de Pares organitza una conferència a la Rectoria per tractar de la possibilitat de crear un SMOE.

VOLEM MITJANS DE COMUNICACIÓ EN CATALÀ, ARA!

La situació de subordinació de la nostra llengua en els mitjans de comunicació, si exceptuam la televisió produïda per i per a Catalunya, sembla ben bé la mateixa de quan es va signar un manifest encapçalat amb el mateix eslògan que el d'avui, ara fa prop de dos anys, coincidint amb l'aprovació de la Llei de Normalització Lingüística al nostre Parlament.

Creim necessària, doncs, una altra forta empenya que doni suport a les iniciatives adreçades a corregir el greu desequilibri actual i que ompli de contingut les previsions de l'esmentada llei, la qual dedica un dels seus quatre capítols als mitjans de comunicació, bàsics per a dur a terme la normalització lingüística. Cal promoure el coneixement i el desenvolupament de la llengua i cultura catalanes, especialment des de la perspectiva de les Illes Balears, en tots els mitjans de comunicació social, i en particular en aquells d'on és més absent, com és ara la ràdio i la premsa popular (art. 27); impulsar la normalització a les emissores de ràdio i canals de televisió estatals o privats amb audiència a les nostres Illes, a fi de promoure-hi l'ús del català com a llengua pròpia de les Balears (art. 28-2); fer possible que el dret dels ciutadans a ser informats pels mitjans de comunicació social en llengua catalana tant com en llengua castellana (art. 29-1), no sigui solament una declaració retòrica. Són tasques que pertanyen no tan sols al Govern de la Comunitat Autònoma, sinó a totes les persones preocupades pel present i pel futur de la nostra llengua.

Per aquestes raons proposam que a través de l'Obra Cultural Balear i a partir del present 1988, s'emprenghi el **Projecte Proa**, un programa d'accions possibles i necessàries. La seva realització farà que preceptes bàsics del nostre Estatut d'Autonomia, al cap de cinc anys de la seva posada en marxa, rebin el contingut que els correspon: increment del coneixement i de l'ús de la nostra llengua; consolidació de les característiques de nacionalitat comunes dels pobles de les Illes Balears; i la normalització lingüística com a objectiu permanent dels poders públics autonòmics.

PROJECTE PROA

- 1.- Creació d'un setmanari popular en català, de gran difusió i d'interès general.
- 2.-Recepció de Catalunya Ràdio i de Cata-

lunya Música, emissores institucionals de la Generalitat de Catalunya, que gaudeixen d'una audiència i d'un prestigi comparables al de TV3.

3.- Per les mateixes raons, recepció de Ràdio 4, de l'ens públic de RTVE, per iniciativa de la seva Direcció General.

4.- Suport actiu als projectes normalitzadors agrupats entorn de la Federació per a la legalització de les TV locals i de les ràdios locals i comarcals de les Illes Balears. I de manera especial al projecte d'una emissora de ràdio, seriosa, competitiva i de qualitat, d'àmbit insular o interinsular.

5.- Recepció de la Televisió Valenciana tan bon punt comenci a emetre, sempre que l'ús de la llengua pròpia hi sigui exclusiu o amplament majoritari.

6.- Recepció del segon canal de TV3, tot d'una que comenci a emetre. Consolidació de la recepció de TV3 i del sistema bilingüe (català i versió original). Atribució de freqüència al repetidor d'Alfàbia, atesa la petició de l'Ajuntament de bunyola, d'acord amb les indicacions de l'Administració Central.

7.- Donar suport a les iniciatives de creació d'un canal de TV propi, d'àmbit insular o interinsular, que a la vegada impulsi i coordini les TV locals i comarcals.

8.- Enfortiment de l'autonomia de funcionament del Centre Territorial de TV-Balears i millora quantitativa, qualificativa i d'horari d'emissió de la seva programació.

9.- Consolidació de la revista "El Mirall", com a revista cultural i d'opinió de caràcter mensual, i suport a d'altres iniciatives semblants.

10.- Suport a la revista "El Temps", editada a València, com a revista setmanal d'informació general.

11.- estímulo a la consolidació, professionalització, creixement i coordinació de la Premsa Forana.

12.- Augment significatiu de la presència del català a la premsa diària i a les ràdios privades de les Illes Balears.

13.- Consecució de la presència de les Illes Balears en tots els mitjans de comunicació originats a les altres comunitats autòn-

mes amb llengua comuna, sobretot en els de titularitat pública i que es reben a les Illes.

14.- Enfortiment de la col.laboració a tots els nivells entre els centres territorials de RTVE, a fi d'avançar cap a un espai de comunicació de tota la nostra àrea lingüística, i recepció de tota la programació emesa en català per aquests centres.

DEMANAM el suport decidit de les institucions, entitats, agents socials i de tots els ciutadans, perquè aquest programa pugui dur-se a terme, convençuts que les accions que conté seran de gran eficàcia per a la promoció de la nostra llengua.

FESTES DE SON CARRIÓ

Dijous, dia 5

A les 22, Conferència a l'Escola Pedro Peralta: **Vida natural**

Divendres, dia 6

De les 10 a les 19, Diada Infantil **Grup Cucorba** (programes apart)

A les 21.30, concert a l'església

Orfeo Artanenc

A les 22.30 a Ca Ses Monges i Aula de Preescolar

Exposició d'Artesania Local

Dissabte, dia 7

L'exposició es mantindrà oberta de 10 a 13 i de 14 a 22.

A les 15.00

Tir de colom

A les 17.30 al camp de futbol

Exhibició d'aeromodelisme

A les 21.00

Cercavila per la Banda de Música

A les 22.00

Maria Rossell, Calabruix i Melodías de Oro

Diumenge, dia 8

A les 10.30, a l'església

Missa solemne

A les 11.45, a la plaça

Amollada de coloms

A les 12.15

Desfilada dels **Joves de la Tercera Edat**, acompanyats pels xeremiers.

A les 17.00, a l'escola

Exhibició de **gimnàstica rítmica**

De les 17.00 fins a les 21.00

restarà oberta l'exposició

A les 21.00

Teatre: Tres pobres casats

LLIBRE

El dia 28 d'abril va tenir lloc a la vila un acte que els qui estimam i valoram l'aspecte cultural no podem deixar de considerar important: la presentació el llibre "L'obra de Salvador Galmés i Sanxo (1876-1951", del qual n'és l'autor en Pere Rosselló Bover.

El llibre, editat per l'Abadia de Montserrat amb el suport econòmic de la Conselleria de Cultura i l'Ajuntament llorençí, estudia detalladament tres aspectes de Mn. Galmés: la biografia, tractada de manera ampla però fent una especial menció a la disputa que mantingué amb Mn. Antoni Maria Alcover sobre l'edició dels textos lulians; l'obra no-creativa, referida als articles històrics i traduccions, però sobretot a la transcripció dels textos de Ramon Llull; i l'obra de creació, en el qual analitza punt per punt totes les narracions del capellà Capirró.

El llibre fou guardonat amb el premi "Mossèn Josep Sanabre 1987", instituit per la fundació que l'eclésiàstic i historiador tarragonès va fundar per tal de potenciar els estudis sobre la història eclésiàstica i civil dels Països Catalans.

A l'acte, presentat pel president de la Comissió de Cultura i per l'autor del llibre, hi assistiren dues dotzenes grosses de persones i es va dur a terme a la capella de Ca Ses Monges.

S'espera que prest pugui esser a les llibreries del poble.

Josep Cortès

NA POL - SA COMA

M.G.I.M. 30-9-E

I.M.P.P. 02T-1196

INV Nº 7

Situació.- En el nord-est de les cases de l'antiga possessió de Sa Coma i dintre un gran pla hi localitzam el talaiot, lloc que actualment s'ha convertit en una urbanització que duu el mateix nom: Sa Coma. El monument està situat dins un solar propietat de l'Ajuntament.

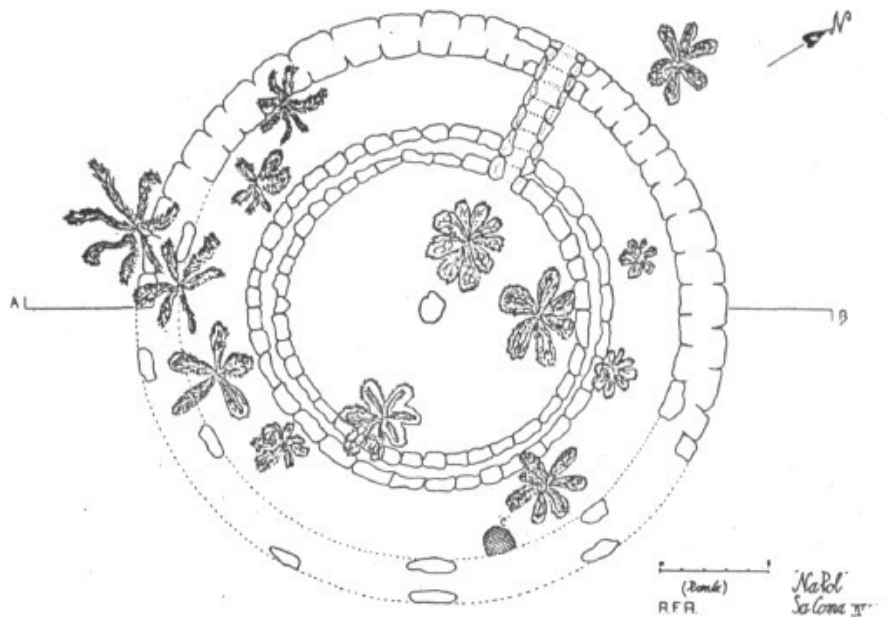
Accés.- No presenta cap dificultat. Agafam la carretera que duu a la platja de Sa Coma i, quasibé davant l'Autosafari, a mà dreta hi ha un carrer i just allà mateix, majestuosament, compareix el monument.

Descripció.- Talaiot de planta circular, amb cambra igualment circular i a la part que mira al nord conserva el passadís d'accés a la cambra, en regular estat de conservació, i amb unes mides d'un metre d'ample, sense comptar els paraments i una llargària aproximada de set metres. L'altària seria aproximadament de 1'2 a 1'4 metres, que són les mides més comuns als passadissos llargs, ja que la seva coberta està totalment destruïda.

Nosaltres creim que en el seu origen el passadís estava tapat per nou blocs de gran tamany, i molt possiblement en forma transversal i de menor tamany que els altres. També va haver-hi uns altres blocs, avui totalment destruïts.

Cal dir que, com a nota curiosa, d'aquest monument que té una murada exterior de protecció de forma circular.

Pràcticament tota la zona de la murada que mira al nord-oest està completa i en regular estat de conservació, mentre que la zona sud està totalment destruïda i de la

qual només es conserva algun bloc de gran tamany.

Aquesta murada, comptant el parament intern i extern, fa d'ample 2 metres i d'alt 1'1, ja que només conserva una o dues filarades de blocs. En el seu origen degué tenir una altària aproximada de 3 metres.

L'aparell dels paraments, tant intern com extern, està format per gran blocs irregulars, col·locats en posició horitzontal i en tendència a la disposició en filerades als blocs més regulars, havent estat alguns d'ells retocats.

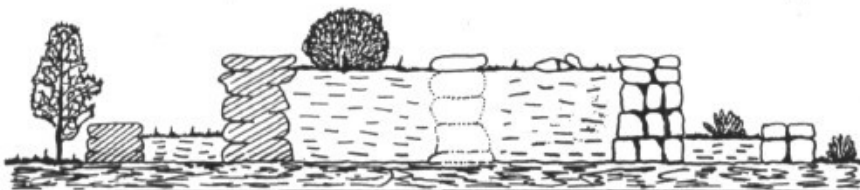
La cambra de forma circular està feta amb el mateix sistema que la murada, o sigui, parament intern i extern i al mig un replà format de blocs més petits i terra. Igual que en els paraments de la murada els blocs són irregulars i en posició horitzontal, fent filerades que a la part més ben conservada es poden comptar fins a cinc fileres de blocs, uns retocats i els altres de formes irregulars.

Les mides d'aquests paraments són de 1'1 m. fent un total de grossària de mur de 1'8 a 2 m. aproximadament.

El diàmetre aproximat és de 14 metres, i comptant la murada exterior fa 27 m., que es fan molt difícils de precisar ja que el parament extern ha desaparegut o està tapat per les mates.

L'altària del talaiot és de 3'8 m, estant en l'actualitat ple de pedres i escombraries.

Un bloc de gran tamany al centre de la cambra fa pensar que es tracta de la columna

central, que nosaltres creim que està formada per cinc blocs, fent una altària de 4 metres, aproximadament.

La distància que separa la murada de la cambra fa unes mides de 3'1, i com ja hem apuntat a altres estudis, creim que en aquest cas també té una doble funció: defensiva i purament de corral per recollir i guardar el bestiar.

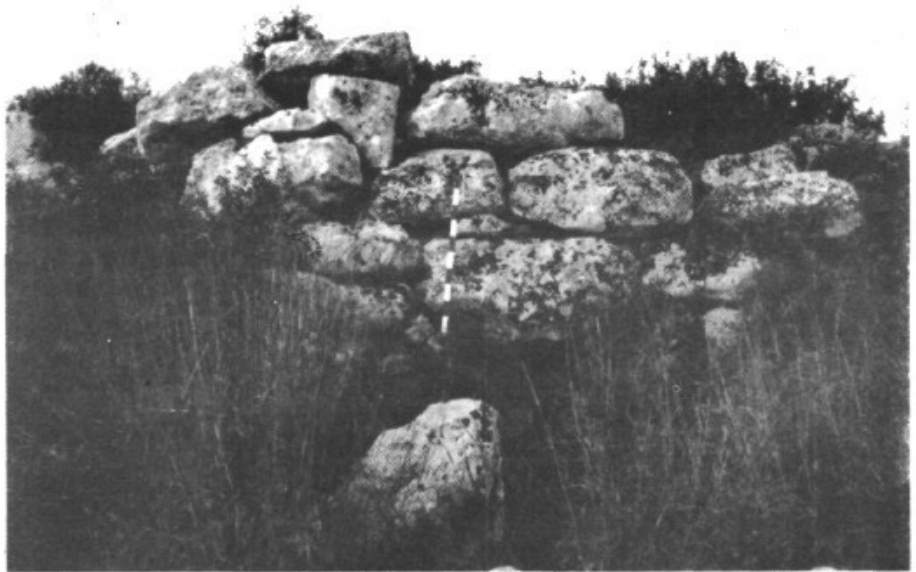
Una altra curiositat que presenta el monument és una petita coveta situada a la part del llevant de la cambra i marcada damunt la planimetria amb la lletra "C".

Aquesta coveta avui en dia es troba plena de fems i brutors, la qual cosa ens dificulta molt el seu estudi.

Probablement es tracti d'un refugi del bestiar, ja que es troba situada dintre la zona que va de la cambra a la murada, o sigui, la zona descrita anteriorment.

També hi cap la possibilitat que formàs part de la cambra, com podia esser una altra sortida, o també que hagués estat un grat sitjot per a guardar-hi armes i queviures, com era costum entre els foners, i així, supervivents d'un combat, sabien que sempre podien començar una altra vegada la seva vida amb aquells aliments i armes.

Quant a ceràmica en trobarem molt poca i molt quartejada, cosa que ja esperàvem degut a la seva situació dintre una zona urbanitzada. El Patronat del Museu Arqueològic Municipal té en projecte per aquest estiu de-

AUTOESCOLA CARDASSAR

major, 22

forestar i fer net el present talaiot per tornar-li l'aspecte digne i monumental que mai no havia d'haver perdut.

El meu agraïment a Tomeu Vaquer, que com a acompanyant i fotògraf fa possible el poder contemplar amb les seves fotografies el ric patrimoni arqueològic del terme.

Gràcies "Tomeu".

Bibliografia.-

- * Guerrero Ayuso, Víctor. Los núcleos arqueológicos de Calvià.
- * Rosselló Bordoy, Guillem. La Cultura Talaiòtica de Mallorca.
- * Ensenyat Estrany, B. Història Primitiva de Mallorca.
- * Mascaró Passarius, Josep. Talaiots. Tom V de "Corpus i Toponímia de Mallorca".

Plans i textos: **Alfred F. Arnau**
Fotografies: **Tomeu Vaquer**

JO VOS ESTIM, PADRINETA

La meva padrina ja és bastant vella; no té moltes d'arrues per la cara, no va a la platja a l'estiu i si hi va just es banya les mans i els peus. La meva padrina viu amb el meu padrí, el meu padrí cada dia al matí va a fer feina, ell va al camp, cuida els animals i les hostalisses. A ca nostra som quatre: mon pare, ma mare, la meva germana i jo, en Joan. Els meus padrins viuen a una altra casa no molt enfora de la nostra.

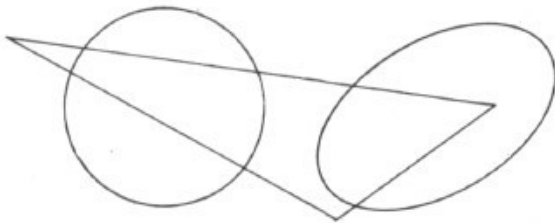
La meva padrina ja fa molts d'anys es va rompre un braç i va estar molts de dies amb el braç embenat. El se va rompre quan va caure d'una escala; el meu padrí estava trist i la cadira cordada on s'hi asseia, també, perquè ella estava incòmoda. El meu padrí i jo estàvem a la xemeneia, vora el foc i em con-

tava coses de quan ell era jove, i els diumenges ens convidava a gelat.

La meva padrina si tenia alguna cosa bona la guardava per nosaltres, els seus néts. Ella sempre s'ha fet estimar molt, mos solia fer el dinar i ella de vegades ens feia ciurons, però quase sempre ens feia arròs o sopa.

Jo escric aquesta redacció en homenatge a la meva padrina, que es va rompre un braç. Ara, gràcies a Déu ja està bona i ha tornat l'alegria a ca nostra i farem una gran festa.

Joan Baptista
5è d'EGB

VORA EL "BIERGARTEN"
I DAVANT LA DESAPAREGUDA
DISCOTECA "ODYSSEY TROPICAL"

CALA MILLOR

4 BARS A 4 PISOS
D'AMBIENT FUTURISTA
LA SUPER-DISCO
QUE TOT CALA MILLOR ESPERAVA!

LO MAS BELLO ES RESISTIR

Esta es la gama GROSFILLEX Boutique.
Muebles bellos, atractivos. Pero su mayor belleza es su resistencia.
Los muebles de jardín GROSFILLEX son sólidos, inalterables
al sol y al agua. resistentes al paso del tiempo.
Muebles de jardín GROSFILLEX.
Lo más bello
es resistir.

Grosfillex

MUEBLES DE JARDIN

J. OBRADOR
tolder d'Artà

DISTRIBUÏDOR OFICIAL

T. 562366

D'ençà que m'envien l'orde del dia dels plens he de reconèixer que m'ha fuit una mica la il·lusió i que no aconseguisc treure'm del cap un cert sentiment de culpa i de complicitat, com si pel fet de posar-me les coses massa a punt corrés el perill de que se'm despistàs l'atenció i deixàs de veure clar el que realment és important. Potser després de tants d'anys d'estar a l'aguait el cos se m'hi hagi anat fent i ara li costi avesar-se a la nova situació, i fins i tot no sé si és massa convenient avesar-s'hi, maldament sigui més fàcil adaptar-se a les millores que als desavantatges i que sigui discutible si es tracta o no d'una millora.

Com veis, estic carregat de dubtes, i no asseguraria jo que no hi hagués qualche regidor que es trobas en el mateix cas. Per això el dia 5 d'abril em feia més pla quedar-me a ca-meva veient "El último tango en París" que haver d'escoltar les enfarragoses discussions corporatives, per molt que fossin en bé del poble, com és preceptiu. -Si fan via -vaig pensar- tindrè temps per ses dues coses, i si no en ésser hora li acoparé!- I així ho vaig fer.

Dels punts 2, 4, 5 i 6 no en parlaré perquè ells tampoc no en parlaren. Com que es veu que ja s'ho havien mirat abans del ple, únicament digueren que estaven d'acord i els del públic, com sol ésser costum en aquests casos, quedàrem amb dos pams de nas.

Del punt 3 vaig aglapir que fan comptes concedir deu beques a altres tants aspirants a municipals per tal que facin un curset de dos mesos a Ciutat per aprendre de què va la cosa, i que del seu resultat dependrà si els contracten o no. Si no ho vaig malentendre l'import total de les ajudes pujarà a 1.300.000 pessetes, pam envant, pam enrera.

El que sí degué entendre malament fou lo de les dates, ja que em va parèixer que deien que els exàmens serien el 26 d'abril i que els cursets començarien el 1er de maig. ¿Com podrien, sinó, influir les notes d'un curset que no havia començat damunt uns exàmens fets dos mesos abans i on únicament hi assistirien els qui haguessin passat les proves? És evident que ho vaig entendre malament i us en deman disculpes.

En el punt 7 tractaren sobre les camades, camins o carreteres que convendria asfaltar amb l'ajut del Consell Insular. El grup de govern va proposar que fos la de Sa Torrenova, pel que suposa de descongestió del tràfec i per ésser d'ús freqüent, sobretot pels carrioters.

En Miquel Falera, tot i afirmar que a ell li anava bé "perquè hi pas moltes vegades", va considerar que també s'hi havia d'incloure la de Ca'n Duai, maldament constàs en segon lloc dins l'orde de preferència. Es veu que fa estona que en va endarrer, perquè en temps d'en Busco ja ho provaren diverses vegades amb uns resultats que, és evident, no es corresponien amb l'interés que hi mostraven. Per ventura l'any que ve hi haurá més sort...

El darrer punt de l'orde del dia, apart dels precís i preguntes, tractava de la suspensió del Pla General de la zona costanera, en tant no s'haguessin aprovat les Normes Subsidiàries que actualment s'estan redactant. En realitat més que una suspensió es tractava d'una sol·licitud de suspensió, ja que aquesta és una decisió que correspon al Consell de Govern de la Comunitat Autònoma.

Com ja us podeu imaginar en Falera i en Paler -que, mira per on, tots dos són constructors- posaren el crit en el Cel i no s'esqueixaren les vestidures perquè ara ja no s'usa, però lo que és al batle i a n'Antoni Cuc els posaren de volta i mitja: que si el PSM maneja l'Ajuntament, que si vol anular una llei franquista, que se'n fia més poc que d'unes cases que cauen -símil, d'altra banda, la mar d'apropiat per la situació que tractaven-, que si la riquesa ha vingut gràcies al Pla General... i una llarga teringa d'acusacions i emperons. Fins i tot en Falera va recolzar els seus arguments damunt un informe d'en Melià, cosa que no crec que s'haguessin pensat mai els qui assistiren a la famosa conferència que va fer a mitjans anys 70!, si bé és just fer constar que sols va resaltar les frases que li convenien, cosa, d'altra banda, prou habitual en ell.

De les intervencions dels al·ludits sols vaig tenir temps d'agafar-ne dues: n'Antoni Cuc es va reafirmar en la convicció de que avui en dia no es podia construir amb un pla de fa 20 anys, i el batle li va recordar que si avui no teníem Normes Subsidiàries era perquè AP i UM ho havien volgut així, que, anau a sebre per quin motiu, havien deixat caducar l'avantprojecte anterior.

I arribats a aquest punt el cronista va tancar el bloc, es va estotjar el llapis i se'n va anar cap a ca-seva a veure la televisió, no sense l'endarrer de veure com acabaria la festa. Posteriorment em digueren que el tema s'havia aprovat després de 5 minuts de descans per concretar posicions.

GLOSES D'EN JOAN CARBÓ

Vàrem fer ses bodes d'or
de casats fa cinquanta anys;
convidàrem es germans
i ja no hi ha res més bo.

Mos 'plegàrem set germans
i tots anam p'es carrer;
en Llorenç és es darrer
i té seixanta-quatre anys.

Cinquanta anys de matrimoni
sempre amb molta d'amistat;
si vos dic lo que ha passat
i vos ho don apuntat
hi haurà una bona història.

Sa vida d'es matrimoni
s'ha de sebre controlar:
tots dos han d'anar a guanyar
i així tendran bon comprar
sa sobressada i es pa
i tot s'altre repertori.

Vaig posar una bona lloca
quan m'havia de casar;
es polls que me va manar
en dos mesos de menjar
ja passaren es quintar.
Què trobau que és poca cosa?

I d'es dobbers que vaig fer
en vaig estar molt content.
Me vaig comprar es parament,
llavors també vaig comprar
per més d'un any de menjar
perquè un homo jovença
ha de mester s'aliment.

Es dia que em vaig casar
no vaig anar de raons.
A Palma no hi vaig anar
hi anaven a bombarjejar

cada dia ets avions.

Enguany ha estat bonaanyada
i això és bo p'es conradors.
Ses terres que són millors
"Son Joi", "Sa Grua" i "Es Cós"
i llavors que ets extractors
fan una feina acabada.

Enguany se varen collir
quatre-centes mil quarteres.
Es conrador llorencí
sap conrar per se voreres.

Enguany es foravilers
han 'plegat una forçada:
de cotxos hi ha solada
casi per tots es carrers.

A Ca'n Mateu Escolar
hi ha moltes vegadetes
robiols i panadetes
i tothom en pot menjar,
només que els han de comprar.
Tot se fa per ses pessetes.

En Joan Bassa Riera
va esser un bon conrador;
va comprar dins sa Fontpella
però damunt es turó
i ara té bona cartera
i fa vida de senyor.

Va comprar una somera
i sempre la feia llaurar,
i un dia se va espanyar
una cama de darrera,
i un prim la se'n va menar
i lo que li va donar
va esser una friolera.

Jo vaig fer de conrador
i sempre em va anar molt bé.

Ho duia per s'estranger
a la Xina i al Japó
i ara m'han dit per favor
que els conràs aviat
dos-cents mil quilos de blat,
quatre-cents mil de favó,
d'ordi, civada i vessó
un barco ben carregat,
i ara ja estic ben salvat
i faig vida de senyor.

Casi tots es llorencins
varen fer una torrada,
s'arreglè una gentada
i dugueren una panada
que feia una tonelada
i hi havia un bou dedins.
Homos, dones, nines i nins
allà ben enrevoltada
hi havia molts de fadrins
que allà tots feien bocins
i a l'instant s'hagué acabada.
Llavors hi va haver granissada
i coca i sobressada
i quan tothom n'hagué menjada
quedaren molts de bocins.

Hi havia una reunió
i tots hi havien d'anar
i don Joan, es Rector,
m'ha dit que també hi serà
i crec que mos donarà
a tots sa bendició.

El Bon Jesús comanà
a tota s'humanitat
que tenguéssim amistat.
Tot aquell qui estimarà
tindrà el Cel assegurat.

I ARA, A MÉS...

PIZZERIA

AMB UN AUTÈNTIC FORN DE LLENYA!

Carrer d'en Sureda, 1 * Tel. 570624
PORT DE MANACOR

EL CAVALLETER SOLER

a la cort del rei **PEPET**

HA ARRIBAT UN MISSATGE I L'HAN DONAT AL SOLDAT LLATZE

EL REI EL PAPER HA LLEGIT I HA VIST QUE ERA D'UN ENEMIC

ENTRE TOTA LA SEVA GENT EL REI TRIA EL MÉS VALENT

EL REI HA TRIAT EN SOLER I LI VOL DIR EL QUE HA DE FER

A EN SOLER LI FAN SABRE QUE LLUITARÀ AMB EL CAVALLETER NEGRE

EN SOLER JA ESTÀ PREPARAT QUAN EL CAVALLETER NEGRE HA ARRIBAT

TOC VA I VE TOC, LA LLUITA COMENÇA A POC A POC

SI LA DISPUTA AMB ATENCIÓ MIRES, VEUS QUE LES ESPASES JA FAN ESPIRES

I ARA BRAMA COM UN ASE PERQUÈ S'HA ROMPUT L'ESPASA

EN SOLER HA VENCUT PERÒ NO N'ESTÀ MOLT CONVENÇUT

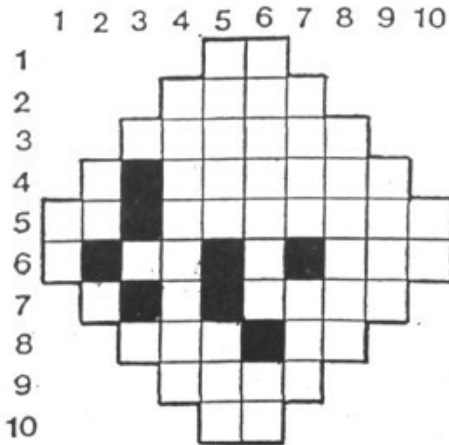

QUI GUANYA, SI NO RIU, NO GUANYA TANT COM DIU.

L'ARIGUES 88

MOTS ENCREUATS

HORITZONTALS.- 1.-Gos. 2.-Dona noble. 3.-Tots el qui habiten una casa. 4.-Consonant. Cobrellit d'abric i ornament, generalment fet de punt. 5.-Ès el femení de l'adjectiu possessiu "mon". Foguera, esp. la que es fa com a senyal en talaies i altres llocs elevats. 6.-Símbol del iode. Adverbi de lloc. Cinc-cents. Arrel. 7.-Un. Consonant. Acció d'atacar. 8.-Soca de la vinya; i per ext., la planta sencera. Terminació verbal. 9.-Raiim despullat dels grans. 10.-Que gaudeix de bona salut. **VERTICALS.**- 1.-Nota musical. 2.-Una altra nota musical. Vocal. 3.-Cent. Símbol de l'oxigen. Consonant. 4.-Que va o està posat al davant. 5.-Casa gran. Cadascun dels moviments que fa l'home quan camina. 6.-Plataforma petita del torn de terrisser, on es posa el pa de fang a treballar. 7.-Al rev. ùs passatger que regula, segons el gust del moment, la manera de vestir-se, de viure, etc. Germana del pare o de la mare. 8.-Tirar, posar, en mar una nau. 9.-Acció d'aregar. 10.-Símbol de l'alumini.

SOPA DE LLETRES

E S G L E S I A S C
 U N C D C F G H A A
 O B O E A I J R N T
 P C R R R L O K T R
 A N D P D J M P L E
 I O I M S R D U L R
 N Q N M S T O L O T
 I R A T S N E O R Z
 S S S X A D S T E R
 A Y N A R A E S N N
 S Ç Z I N R A M Ç D

Maria Galmés

TELEFONS D'INTERÈS

Ajuntament	569003
Polícia Nacional (Manacor)	550044
Guàrdia Civil (Son Servera)	567020
Joan Ramis (metge)	567020
Bombers	550080
Creu Roja (ambulància)	200102
Jutge	569046
Funerària	526053
GESA	554111
Grua	585680
Polícia Municipal (Cala Millor)	585716

Ala! a cercar dins aquest embolic de lletres deu carrers del poble.

ENDEVINALLA

Una cosa que no és cosa,
 negra com un corb,
 i en tocar-ho, fa es mort.

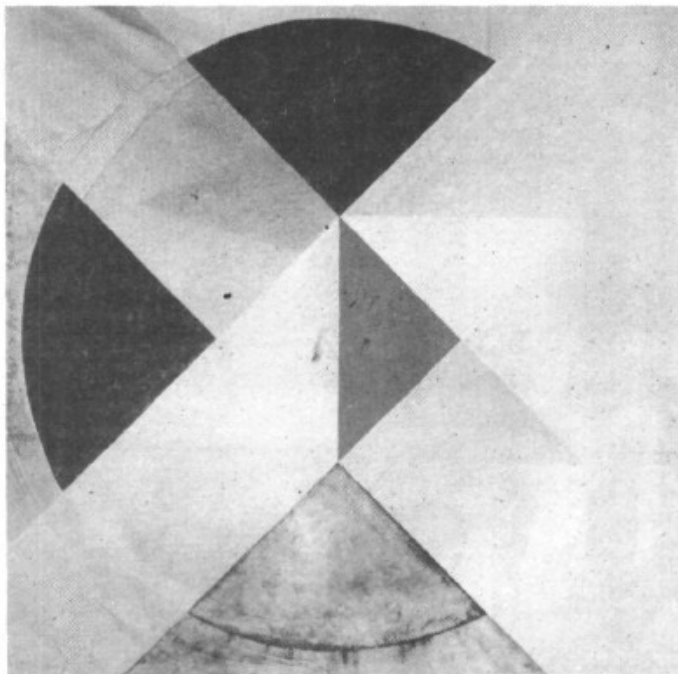
FUGA DE VOCALS

_ N _ S LL _ V _ NT S _ RT _ N D _ _ S
 _ _ N _ S P _ N _ NT LL _ B _ RT _ T.
 T _ J _ S _ PS Q _ _ T 'H _ _ NG _ G _ T,
 P _ R _ _ NC _ R _ M ' _ PR _ C _ _ S.

Solucions

<p>FUGA DE VOCALS</p> <p>En es llevant surten dies i en es ponent llibertat. Tu ja saps que t'he engelat, però encara m'aprecies.</p> <p>ENDEVINALLA</p> <p>Es un escarabat.</p>	<p>MOTS ENCREUATS</p> <p>C A D A M A C A S A D A F V A N O V A M A A L I M A R A I O N D R E L I T A T A C C E P I R R A P A S A</p>	<p>SOPA DE LLETRES</p> <p>E S G L E S I A S U N C D C F G H A A O B O E A I J R N T P C R R R L O K T R A N D P D J M P L E I O I M S R D U L R N Q N M S T O L O T I R A T S N E O R Z S S S X A D S T E R A Y N A R A E S N N S Ç Z I N R A M Ç D</p>
---	--	--

Jaume Galmés

GEOMÈTRIC

Tot just arribat jo a Barcelona, em comunica en Rafel Duran que, aquest mateix dia en Joan Ramis inaugura una nova exposició, col·lectiva aquest pic. El lloc: La Casa de Cultura de Cajamadrid, a la Plaça de Catalunya. M'hi arrib puntual, tant és així que puc parlar una mica amb en Joan abans de l'inici de l'acte. Em diu que ja no està a Barcelona, que ha deixat la carrera de Belles Arts i ara pinta pel seu compte en una casa de Sineu. Li dic que em sembla molt bé, què li havia de dir?

Mentrestant, comença a arribar gent, encara que no en el nombre acostumat, ja que, per més coincidències, a aquella hora s'inauguraven també uns altres actes importants.

L'exposició (de dia 6 a dia 25 d'abril) aplegava pintors d'edats i nacionalitats ben diverses, entre aquestes: un japonès, Enjoji, que treballa la ceràmica com ningú; els escultors catalans Lluís Blanc i Agustí Roqué Gomara i el "cartonista" Jaume Rocamora; el pintor César López Osornio; el rus Tcheverikoff; Artur Aguilar... fins a un total de tretze artistes.

L'exposició es titulava GEOMÈTRIC, i "la geometria -diu a la presentació María José Corominas- no és una tendència solament produïda per un fenomen de moda, sinó que ha conviscut des de fa mil·lenis dins la civilització humana", basta veure que en la cultura egípcia, "una de les seves més importants manifestacions artístiques -ens havia dit més amunt- és precisament una figura geomètrica: la piràmide.

I al nostre Joan li va això de la geometria (prou que ho sabem els que, pel setembre del 86, "amb complaença, curiositat i calor ens desplaçarem a Pollença" per veure la primera exposició de Joan Ramis, la primera a Mallorca; abans, "entre d'altres llocs, a una galeria d'art de Miami (USA) i el Museu Cívic d'Art Contemporani a Pàdoya (Itàlia)!").

Les cites intercalades al llarg parèntesi eren de Guillem Pont, i a l'escrit d'on procedeixen ("Els quatre clotets", setembre 86), hi havia també aquest paràgraf que crec oportú recordar íntegrament:

"Sorpresa majúscula, vergonya i admiració foren sentiments que es mesclaren i que estic segur es reflexaren a la tela personal i intransferible de la cara; perquè una cosa és tenir revescosa la sensibilitat artística i l'altra és no estar enterat de les manifestacions públiques que fan els llorencins del seu ésser".

Tornant a GEOMÈTRIC, diré ara les obres que hi tenia en Joan:

- "L'home bo".

Repartida entre dues teles blanques i impressionades amb el color blanc, aquesta obra és tot joc de lluminositats, i es presta a infinites lectures; alerta aquí; parl de lectures físiques, altrament hauria descobert el Mare Nostrum. Per si no m'he explicat bé, em cal matisar que l'obra no és la mateixa vista de la dreta o de l'esquerra, d'enfora o d'aprop. Els seus traços subtils, gairebé imperceptibles, són realitzats amb una pintura brillant, sotmesa a les variacions de la llum, artificial o natural.

- "Ponts". (I "Ponts" fou el títol de l'exposició de Pollença)

Aquesta, vosaltres mateixos: aquí en teniu una reproducció que, si no dels colors ni del tamany, sí que vos dóna una idea exacta de la geometria, de la geometria que surt dels pinzells del fill del metge Ramis.

JOIERIA FEMENIAS

LLISTES DE NOCES
OBJECTES DE REGAL

Carrer del Rector Pasqual, 8 * T. 569072

ANAR A LA MAR

Tenia sempre quelcom d'aventura. Anar a la mar no era un fet quotidià. Un dia, algunes vegades a l'any hi anaven a "rentar-se", a fer un trampó sota els tamarells, a passar un dia sense fer res després de les llargues messes i de la pols de l'era.

De banda el vertent d'excepcionalitat, anar a la mar proporcionava tot un munt de sensacions noves: la llum, l'olor de l'alga i de l'aire iodat, el renou de les ones, el contacte de la pell amb l'arena, amb les roques, amb la brisa... i la visió d'un paisatge perdut per a sempre, o d'una teringa de llumets que, allà lluny, intentaven aglapir algun calamar.

Si hagués de sintetitzar els records d'infantesa diria que anar a la mar era sempre una bulla, tenia quelcom de festós, d'extraordinari. I també, sobretot sol post, record una peculiar sensació de soletat; potser sense ésser-ne conscient em sentia un punt trivial en un contexte omnipotent. Una relació home-natura d'aquelles que deixen petjada.

La fotografia, si interpret bé el paisatge, realitzada davant l'Eureka, té dos elements destacables: el paisatge (que parla per ell mateix) i les persones. De les persones destacaria l'amo en Bernat "Xaret", assegut i amb

capell de paumes, pel que té de personatge popular. Fou "l'home de sa camiona"; propietari i conductor del primer autobús de servei públic de la vila: viatges a Manacor, a la mar i allà on sortia. Potser ell, "En Terres" de Son Servera i el tren configuren tota una època en l'àmbit del transport públic.

I na Maria "Meca", pel que té d'imatge perdurable: una joveneta que, absent, juga amb l'arena. De tot el que apareix a la fotografia, l'únic que resta intacte és el joc de na Maria. Diumenge que vé, l'altre, i l'altre... es poden trobar jovenetes, fins i tot en la mateixa posició, que juguen amb l'arena però l'únic que realment existeix en aquell moment és el propi pensament: cabòries, plans de futur, records... mentre els dits, en acte reflexe, cerquen el contacte continu amb l'arena.

Anar a la mar tenia quelcom d'aventura. La fotografia és bella i entranyable. Deixar volar el pensament, somniar de desperts, jugar amb la imaginació és tot un plaer. Què més es pot demanar?